

Istanbulský dohovor

Možnosť voľby

Táto aktivita sa realizuje vďaka finančnej podpore Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v rámci **Dotácie na podporu rodovej rovnosti (druh dotácie: § 9a ods. 1 písmeno a) a e)** a vďaka finančnej podpore projektu **“Podpora ratifikácie a implementácie Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu“**, ktorý bol podporený sumou 97455 eur z Fondu pre mimovládne organizácie, financovaného z Finančného mechanizmu EHP 2009-2014. Správcom fondu je Nadácia otvorenej spoločnosti –Open Society Foundation. Cieľom projektu **Podpora ratifikácie a implementácie Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu** je **Zvýšenie zapojenia MVO do tvorby politík a rozhodovacích procesov na miestnej, regionálnej a národnej úrovni“**.

Všeobecné informácie

- 7. apríla 2011 Výbor ministrov Rady Európy prijal **Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilíu na ženách a domácejmu násilíu a boji proti nemu**
- Dohovor bol vypracovaný počas deviatich expertných zasadnutí v r. 2009-2011 *Ad hoc výboru pre predchádzanie a boj proti násilíu na ženách a domácejmu násilíu (CAHVIO)*.
- otvorený na podpis v Istanbule 11. mája 2011 – v ten istý deň aj podpísaný 13 štátmi (Rakúsko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Island, Luxembursko, Čierna Hora, Portugalsko, Slovensko, Španielsko, Švédsko, Turecko).
- SR sa tak stala jedným z prvých členských štátov RE a EÚ, ktoré podpísali túto medzinárodnú zmluvu

Výnimočnosť

- dohovor po prvýkrát v Európe ustanovuje komplexné **právne záväzné normy** na predchádzanie a elimináciu násilia páchaného na ženách a domácemu násiliu;
- násilie páchané na ženách chápe **ako formu diskriminácie žien**
- uznáva, že „realizácia *de iure* a *de facto* rovnosti medzi ženami a mužmi je kľúčovým prvkom predchádzania násiliu na ženách“;
- uznáva, že násilie na ženách je prejavom historicky **asymetricky rozdelenej moci medzi mužmi a ženami**, ktorá viedla k nadvláde mužov nad ženami a diskriminácii žien a ktorá bránila ženám naplno rozvíjať svoje schopnosti
- uznáva **štrukturálnu povahu násilia na ženách ako rodovo podmieneného násilia** a že násilie páchané na ženách je jedným z rozhodujúcich spoločenských mechanizmov, pomocou ktorého sú ženy násilím zatláčané do podriadenej pozície oproti mužom;

Výnimočnosť

- uznáva, že násilie tvorí hlavnú prekážku pre dosiahnutie rovnosti medzi ženami a mužmi;
- uznáva, že **ženy a dievčatá sú vystavené vyššiemu riziku** rodovo podmieneného násilia ako muži;
- uznáva, že domáce násilie postihuje ženy disproporcionálne, a že tiež muži môžu byť obeťami domáceho násilia;
- uznáva, že deti sú tiež obeťami domáceho násilia, ako aj svedkami násilia v rodine;

Hlavný cieľ

- Nulová tolerancia násilia
- Vytvorenie Európy bez násilia páchaného na ženách a domáceho násilia
- Odstránenie diskriminácie žien a dosiahnutie rodovej rovnosti (previazanosť s elimináciou násilia)

Ciele dohovoru (čl. I)

- ochraňovať ženy pred všetkými formami násilia a predchádzať násiliu na ženách a domácemu násiliu, trestne stíhať násilie na ženách a domáce násilie a odstrániť ho;
- prispieť k odstráneniu všetkých foriem diskriminácie žien a podporovať skutočnú rovnosť medzi ženami a mužmi vrátane posilnenia žien;
- navrhnúť komplexný rámec, politiky a opatrenia na ochranu a podporu všetkých obetí násilia páchaného na ženách a domáceho násilia;
- podporovať medzinárodnú spoluprácu s cieľom odstrániť násilie páchané na ženách a domáce násilie;
- poskytnúť podporu a pomoc organizáciám a orgánom činným v trestnom konaní, aby mohli efektívne spolupracovať na vytvorení integrovaného prístupu na odstránenie násilia na ženách a domáceho násilia;

Rozsah pôsobnosti dohovoru (čl.2)

1. Tento dohovor **sa uplatní** na všetky formy násilia na ženách vrátane domáceho násilia, ktorému sú vystavené najmä ženy.

2. Zmluvné strany sú **vyzvané uplatňovať** tento dohovor na všetky obe domáceho násilia. Zmluvné strany venujú pri uplatňovaní ustanovení tohto dohovoru **náležitú pozornosť ženám**, ktoré sa stali obeťami rodovo podmieneného násilia.

3. Tento dohovor sa uplatní v čase mieru a v situáciách ozbrojeného konfliktu.

Výkladová správa

- Čl. 2 ods. 2 **podnecuje** zmluvné strany, aby uplatňovali tento dohovor aj na domáce násilie na mužoch a deťoch.
- Je teda na zmluvných stranách, aby sa rozhodli, či rozšíria pôsobnosť dohovoru na tieto obeť.
- Môžu tak urobiť spôsobom, ktorý považujú za najvhodnejší,
- Avšak s cieľom zamerat' sa na rôzne formy rodovo podmieneného násilia na ženách ods. 2 vyžaduje, aby strany pri vykonávaní dohovoru venovali osobitnú pozornosť ženám, obetiam tejto formy násilia.
- **To znamená, že rodovo podmienené násilie na ženách vo svojich rôznych podobách, jednou z ktorých je domáce násilie, musí stáť v centre všetkých opatrení prijatých pri vykonávaní tohto dohovoru.**

Rodovo citlivá politika (čl. 6)

Závazok začleniť **rodovú perspektívu** do implementácie a vyhodnocovania vplyvu ustanovení tohto dohovoru a podporovať a efektívne uplatňovať politiku rovnosti medzi ženami a mužmi a posilnenia žien.

Čl. 6 ako všeobecný záväzok

- Vzhľadom na to, že čl. 6 sa nachádza v časti I, ktorá sa zaoberá všeobecnými záväzkami, jeho **pôsobnosť sa vzťahuje na všetky ostatné články tohto dohovoru.**
- zmluvné strany zabezpečia uplatňovanie rodovej perspektívy nielen pri navrhovaní opatrení pri vykonávaní tohto dohovoru, ale aj pri hodnotení ich vplyvu.
- T.j. posudzovanie rodového vplyvu musí byť vykonané už vo fáze plánovania akéhokoľvek opatrenia, ktoré zmluvná strana prijme pri vykonávaní tohto dohovoru. To ďalej znamená, že počas fázy vyhodnocovania sú zmluvné strany povinné zistiť, či majú ustanovenia rozdielny dopad na mužov a ženy.

Časť II - Integrovaná politika a zber údajov

- 4 P
- Prevencia **P**revention
- Ochrana **P**rotection
- Stíhanie **P**rosecution
- Integrovaná politika – integrated **P**olicies

Integrovaná politika

- Komplexné politiky a stratégie
- Efektívna medzisektorová spolupráca (vládne orgány, regionálne, a miestne zastupiteľstvá, národné inštitúcie pre ĽP, MVO...)
- Finančné prostriedky
- Koordinačný orgán
- Zber údajov a výskum

Prevenencia – časť III.

- meniť postoje, rodové roly a stereotypy vedúce k akceptovaniu násilia na ženách;
- Vzdelávanie odborníkov a odborníčok, ktorí sú v kontakte s obetami;
- zvýšiť povedomie o jednotlivých formách násilia a o ich traumatizujúcich dôsledkoch;
- začleniť učebné materiály o otázkach rovnosti do učebných osnov na všetkých stupňoch vzdelávania;
- spolupracovať s mimovládnyimi organizáciami, médiami a súkromným sektorom s cieľom osloviť verejnosť
- pravidelne realizovať osvetové kampane ;
- zapojenie mužov (vzory nenásilia)

Článok 12 - Všeobecné záväzky

- 1 Zmluvné strany prijímú potrebné opatrenia na účel podpory **zmien v spoločenských a kultúrnych modeloch správania sa** žien a mužov s cieľom odstrániť predsudky, zvyky, tradície a všetky ostatné zvyklosti, ktoré sú založené na myšlienke podradenosti žien alebo na stereotypných roliach žien a mužov.
- 2 Zmluvné strany prijímú potrebné legislatívne a iné opatrenia, aby predišli všetkým formám násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru páchanému akoukoľvek fyzickou alebo právnickou osobou.
- 3 Akékoľvek opatrenia prijaté podľa tejto časti vezmú do úvahy a uspokojia špecifické potreby osôb zraniteľných na základe osobitných okolností, a taktiež umiestnia ľudské práva všetkých obetí do centra týchto opatrení.
- 4 Zmluvné strany prijímú potrebné **opatrenia na účel motivácie všetkých členov spoločnosti, hlavne mužov a chlapcov, aby aktívne prispievali k predchádzaniu všetkým formám násilia** v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru.
- 5 Zmluvné strany zabezpečia, aby kultúra, zvyk, náboženstvo, tradícia alebo takzvaná „česť“ neboli považované za ospravedlnenie akýchkoľvek násilných činov v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru.
- 6 Zmluvné strany prijímú potrebné opatrenia, aby propagovali programy a aktivity zamerané na podporu žien.

Článok 13 - Zvyšovanie povedomia

- 1 Zmluvné strany podporia a uskutočnia na pravidelnej báze a na všetkých úrovniach kampane alebo programy zvyšujúce povedomie, a to aj v spolupráci národnými inštitúciami pre ľudské práva a orgánmi rovnakého zaobchádzania, občianskou spoločnosťou a mimovládnyimi organizáciami najmä ženskými organizáciami, ak je to primerané, aby zvýšili medzi širokou verejnosťou povedomie a porozumenie o rôznych prejavoch všetkých foriem násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru, ich následkoch na deti, ako aj o potrebe predchádzania takéhoto násilia medzi širokou verejnosťou.
- 2 Zmluvné strany zabezpečia, medzi širokou verejnosťou, rozšírenie informácií o dostupných opatreniach na predchádzanie násilným činom v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru.

Článok 14 - Vzdelávanie

- 1 Zmluvné strany prijímú , ak je to primerané, potrebné kroky na to, aby sa do oficiálnych študijných plánov na všetkých stupňoch vzdelávania začlenili študijné materiály týkajúce sa problematiky rovnoprávnosti mužov a žien, nestereotypných rodových rolí, vzájomného rešpektu, nenásilného riešenia konfliktov v medziľudských vzťahoch, rodovo podmieneného násilia na ženách a práva na nedotknuteľnosť osoby, ktoré sú prispôsobené vyvíjajúcim sa schopnostiam žiakov.
- 2 Zmluvné strany podniknú potrebné kroky na podporu zásad uvedených v odseku 1 v neformálnych školských zariadeniach neformálneho vzdelávania, ako aj v športových, kultúrnych zariadeniach a v centrách voľného času a médiách.

Článok 15 - Výcvik odborníkov

- 1 Zmluvné strany poskytnú alebo posilnia náležitý výcvik príslušných odborníkov zaoberajúcich sa obeťami alebo páchatel'mi akýchkoľvek násilných činov v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru, o predchádzaní takémuto násiliu a odhaľovaní takéhoto násilia, rovnosti medzi ženami a mužmi, potrebách a právach obetí, ako aj o spôsoboch predchádzania sekundárnej viktimizácii.
- 2 Zmluvné strany podporia, aby výcvik uvedený v odseku 1 zahŕňal výcvik o koordinovanej multisektorovej spolupráci, aby sa umožnilo všeobecné a primerané zaobchádzanie s oznámeniami v prípadoch násilia v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru.

Článok 16 – Programy preventívnej intervencie a liečby

- 1 Zmluvné strany prijímú potrebné legislatívne alebo iné opatrenia na vytvorenie, alebo podporu programov zameraných na vzdelávanie páchatel'ov domáceho násilia na účel osvojenia si nenásilného správania v medziľudských vzťahoch s cieľom predchádzania ďalšiemu násiliu a zmeny násilných modelov správania sa.
- 2 Zmluvné strany prijímú potrebné legislatívne alebo iné opatrenia, aby vytvorili alebo podporili programy zamerané na predchádzanie recidíve páchatel'mi najmä páchatel'mi sexuálne motivovaných trestných činov.
- 3 Pri prijímaní opatrení uvedených v odsekoch 1 a 2 zmluvné strany zabezpečia, aby bezpečnosť, podpora a ľudské práva obetí boli primárnym záujmom programov a aby tieto programy boli vytvorené a implementované v prípade potreby v úzkej koordinácii so špecializovanými podpornými službami pre obeť.